מו א מיי׳ פ״ו מהל׳ בית

מו ב מיי׳ שם פ״ה הי״ג: יו ג מיי׳ שם הל׳ יב:

יח ד מיי׳ שם פ״ו הל״ג:

מ ה מיי שם פ״ה

א ו מיי' פ"ב מהל' בית

ב ז מיי שם הלי וז ח: ג ח מיי שם הלכה ט:

תורה אור השלם

1. וְהָאָרְאֵיל (וְהָאָרִיאֵל) שְׁתֵּים עָשְׂרֵה אֹרֶךְ בָּשְׁתֵּים עָשְׂרֵה רֹחַב

רְבָעִיו:

הבחירה הל' ה:

:סל״ד

ל) יומא טו. מנחות לו:,ב) שקלים ט: [כל המשנה],

ג) ויומא טו:ן. ד) זבחים כד.

נת (מנחות לו:), ד) ובחים כל: מה.], ו) זבחים סא:, ו) ל"ל

הדרום, ה) בכורות יו. זבחים

נג. מנחות לו :. ע) זבחים נד..

כ) ל"ל ג' אמות, ל) שייך לדף

שאחר זה, מ) נ"א בג', () [זבחים קב.], מ) [שם],

הגהות הב"ח

(h) בפירוש ר"ק ד"ה זהו סובב וכו' וקרן הס"ל

ואח"כ מ"ה הוסיפו וכו׳

שלא היה בו באותו מקום

מערכה ספק הס"ד:

פי הרא"ש (המשך)

עשרה [רחב] רבוע יכול שאינו אלא י״ב על י״ב כשהוא אומר 7) על ארבע

אמר רבי יוםי מתחילה.

בבית ראשון לא היה כל

המזבח אלא כ״ח על כ״ח

וכשכנס אמה יסוד ואמה

סובב ואמה קרנות ואמה מקום הלוך רגלי הכהנים

נשאר מקום המערכה כ׳

ויעש (שלמה את) מזבח

הנחשת עשרים אמה ארכו

ועשרים אמה רחבו מקום

מערכה קא חשיב מזבח אבנים היה ועשאו תחת

מזבח הנחושת שעשאו

משה: הוסיפו עליו ד'

אמות מן הדרום כמין גמא. ס) כף יונית

כזה ה״ג (ד״א מן

בחרום] ולא כמו שכתוב בספרים ד' אמות מן

בספרים ו אמות מן הצפון דמפרש בפרק קדשי קדשים [דף סא:]

משום שיתין הוסיפו שהיו

מתחילה חוץ למזכח

והכניסו אותן שיהיו תחת

המזבח והניסוך היה בקרן

.. דרומית מערבית כדתנז

במסכת תמיד [פ"ז מ"ג]

מהיכן הוא מתחיל מקרן

דרומית מזרחית מזרחית

צפונית [צפונית] מערבית

מערבית דרומית נתנו לו

יין לנסך [כו׳] ותנן נמי

בפרק קדשי קדשים [דף סג.] חטאת העוף היתה

נעשית על קרז דרומית

ניסוך המים והיין [וכו']:

וחום הסקרא. צבע אדום: חוגרו באמצע.

מקיף כל המזבח אמה

.. אחת למטה מן הסובב:

להכדיל בין דמים העליונים. חטאת בהמה

הזכחים וחטאת העוף

איזהו מקומן [דף נג.]

דכתיב ושמות כזו והיתה

הרשת עד חצי המזבח

. ועולת

משמשים

כף

הימים [ב' ד']

רבעים הוה מאמצעית הוא

) שוה בשוה כנ"

כעין ארובה חקוקה בכבש במערבו ושם נותנין פסולי חטאת העוף עד שתעובר נורתן וילאו לבית השרפה: 7 למעה מן

הכחולה. מה שקורין טור"ק בלע"ו שלח נחפר בו מעולם: והפגימה לכל דבר. בין

באלבע בין בעץ בין בברזל היא פוסלת:

מלבנין אותן. המובח וקירותיו: מפני הדמים. שמזין כל השבוע בקיר ובקרן: בכפיס של ברזל. טרואיל"א שסדין בה

הטיט: אינו בדין שיניף. שיהא מונף

עליו: ה ו' סדרים. היו הטבעות בשורה

אחת ובכל סדר ארבעה טבעות שהו כ"ד

טבעות לכ"ד משמרות וי"א ד' סדרים היו

של שש שש טבעות שהן נמי כ"ד: שעליהן

שוחטין. נותן לואר הבהמה בטבעת שיש לה ב' ראשין ונועלה בקרקע והלואר מקוע שם ויכול יחיד לשוחטה: בית

המטבחיים. שקורין מילקר"ה: ועליו.

כלומר באותו מקום ח' עמודים ננסים

קלרים ולא גבוהים: ורביעים של ארו.

כרותות ארזים על גבי שני העמודים

ארבע קורות על ח' עמודים: ואונקליות.

יתידות ברזל קבועות בקורות ג' סדרים

של יתידות תקעו בכל קורה וקורה סדר זה גבוה מחבירו ואומר אני הנמוך לתלות

בו כבש ובאמלעי לתלות בו איל והגבוה

לחלות בו פר ומפשיטין ומנחחין ומביחין הקרביים על שלחנות של שיש שלמטה בין

העמודים: 7 משוך כלפי הדרום. שלא הי

ולמזבח: כום מעלה חלי אמה.

עומד באמלע בינתים אלא כבין האולם

אמות גובה לי"ב מעלות: ושלחה. משך

שלה כלפי האולם אמה אמה ורובד שלש

כשעלה אמה אמה בשלח שתי מעלות היתה

אמה שלישית חלוקה ברובד שלש אמות

רחב שוה הרי חמש אמות בשלשה מעלות

אמה אמה ורובד שלש שלש כן עשה

בשלשה מעלות אחרות שהן חמש אמות

הרי עשר אמות והעליונה היתה אמה אמה

ורובד הרבע שהן שש המות הרי ששה עשר

אמות העלאה ושש אמות של רום חלי אמה

לשנים עשר מעלות הרי עשרים ושתים

אמות אין הדבר מכוון לי שכן רום המעלה אינו מאריך במדה כלל ורובד חמש רלפה חלקה ה' אמות היה בעליונה שאלל אולם

ולרבי יהודה שכ"ג אמות היו וא"א לומר

כן שלא להותיר סכום המדה אף רבינו לא

עמל במלה זו: ז ורחבו עשרים. כרוחב

הבית: מלחריות של מילא. קורות שקורין

יש"ט שמשימין בחומה בין נדבך לנדבך והן של עץ נאה ומיופה זהו של מילא.

ולי נראה לשון כלי מילת כ״ש כליורי

המעיל: על גביו. על גב פתח אולם:

אמה מזה ואמה מזה. עודפות על כ' אמה

של רחב הפתח וכן חבירתה הרי ראשונה

בת כ"ב ושניה כ"ד ושלישית כ"ו ורביעית

בת כ״ח וחמישית היא עליונה בת ל׳:

ח וכלונסות. פרק"ס מכוחל של היכל לכוחלו של אולם למעלה מפתח גבוה מ' קבועות

ראשיהן בבנין מכן ומכן כדי שלא יבעט

הרי ו'

א ב המזבח כו׳ עלה אמה וכנם אמה עלה ה׳ וכנם אמה. הכניסות ישנה (בשנה) אבל עלה שלישי זה מקום הקרנות שלא היה שם כניסה לא קחשיב ואותן

ג' כתובות במקרא וג' אמוח קומתו משפת סובב ולמעלה ושנויות הן בפ' איזהו מקומן (דף נד.): זהו סובב. וחוזר ומביא מלבן של כ"ח על כ"ח על כ"ח וגבהו ⁶) אמה זהו מקום מערכה וחוזר ומביא מלבן אמה על אמה וגבהו אמה זהו קרן וכן לכל קרן (א) וקרן הוסיפו עליו כדי לקיים המדה שלמדה יחוקאל ברוח הקודש ומפני שלא היה בו ספוק שהדמים ניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי באותה אמה שהיסוד אוכל בדרום ויורדין בהן באותן

שני נקבים שבאותה הקרן ומתערבין באמת המים העוברת בעזרה ויולאין הדמים וֹ * ולשכות היו תחת עזרת ישראל ופתוחות עם המים לנחל קדרון דרך הדרום: ג 6 אמה על אמה. בחפירה: ורבובה.

לעזרת הנשים ששם הלוים נותנים כנורות ונבלים ומצלתים וכל כלי שיר י עזרת ישראל היתה אורך מאה אמה ושלושים וחמש יעל רוחב י"א וכן עזרת כהנים היתה אורך מאה ושלשים וחמש על רוחב אחת עשרה וראשי פספסין מבדילין בין עזרת ישראל לעזרת הכהנים רבי אליעזר בן יעקב אומר י מעלה היתה גבוהה אמה והרוכן נתון עליה ובה שלש מעלות של חצי חצי אמה נמצאת עזרת הכהנים גבוהה מעזרת ישראל שתי אמות ומחצה הכל העזרה היתה שאורך מאה ושמונים ושבע על רחב מאה ושלשים וחמש וי"גי השתחויות היו שם אבא יוםי בן חנן אומר כנגד י"ג שערים דרומיים סמוכים למערב שער העליון שער הדלק שער הבכורות שער המים ולמה נקרא שמו שער המים שבו מכניםין צלוחית של מים של ניסוך בחג ירבי אליעזר בן יעקב אומר ובו המים מפכים ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית ולעומתן בצפון סמוכים למערב שער יכניה שער הקרבן שער הנשים שער השיר ולמה נקרא שמו שער יכניה שבו יצא יכניה בגלותו שבמזרח שער נהנור ושני פשפשים היו לו אחד מימינו ואחד

משמאלו ושנים במערב לא היה להם שם: הדרן עלך הר הבית

יהמזבח היה י שלשים ושתים על ל"ב יי עלה אמה וכנם אמה זה היסוד נמצא שלשים על שלשים עלה חמש וכנם אמה זה הסובב נמצא כ"ח על כ"ח מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ו על כ"ו מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ד על כ"ד מקום מערכה א"ר יוםי מתחלה לא היה אלא כ"ח על כ"ח כוגם ועולה במדה זו עד שנמצא מקום המערכה כ' על כ' יוכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ארבע אמות מן אוייהצפון וד' אמות מן המערב כמין גמא שנאמר י"ב ארך בשתים עשרה

רחב רבוע יכול שאינו אלא י"ב על י"ב רבעיו מלמד שמן האמצע הוא מודד י"ב אמה לכל רוח מין וחום של סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין הדמים העליונים לדמים התחתונים מוחיסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת: ובקרן

ל העזרה מוחלטת והוא שאמר עליה כאן כל העזרה וכו׳. הוא מתחילת עזרת ישראל ולמעלה עד עשתי עשר אמה אחורי ההיכל כמו שיתבאר בסוף מסכתא זו ומקום זה הוא שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת והוא הנקרא מהדש מוחלט וכבר ביחרנו פעמים שוה הוא מ"ק שאומר ששערי העורה הן י"ג אבל חכמים אומרים שבע ונותנים טעם ששלש עשרה השתחויות כנגד י"ג פרלות שהיו בסורג כמו שהקדמנו בפרק זה: הדרן עלך הר הבית לא זכר גובה המובח כולו לפי

שהוא מפורסם שלא נשתנה לא הוסיף ולה גרע המרו המזבח שעשה משה יי אמות ושעשה שלמה יי אמות ושעשו בני הגולה י׳ אמות והא כתיב ג' אמות קומתו משפת מערכה ולמעלה וכבר נתבאר שגבהו י׳ אמות ואמה יסוד וחמשה [וה׳ אמות] סובב וג׳ מקום מערכה ואמה קרנותיו לפי שכל קרן הוא אמה על אמה על רום אמה ואני אנייר אותו ואכתוב מדותיו באמות כמו שאמרה משנה זו ואח"כ אשוב ואדקדק בשיעוריו ואזכור מה שנתבאר בהש"ס בגמרת מנחות לפי שהקפידה על מדת המזבח בתורה גדולה מאד וכן על מקומו ונאמר בדברי הימים (א כב) כשיחד להם מקום המזבח שנאמר ויאמר דוד זהו בית ה' אלהים וזה מזבח לעולה לישראל ואמרו רבותינו אמר ר"א ראה מזבח ומיכאל השר הגדול עומד () 3"1 בכוי ומקריב עליו ואמרום ג' נביאים עלו עמהם מן הגולה א' שהעיד להם על המזבח ואחד שהעיד להם על מקום המזבח ואחד שהעיד להם שמקריבין אע"פ שאין בית. וענין מה שאמרו על המזבח שהוא העיד בדוקא על מדתו כמו שאבאר וראוי שתדע שהמזבח הבנוי לא היה נבוב כמו של משה רבינו ע"ה אלא כולו מקשה כמו שאמרו מענין בנינו אמרו (זבחים נד.) כילד בונין את המובח מביא מלבן ל"ב על ל"ב וגבהו אמה ומביא חלוקי אבני מפולמות גדולות וקטנות ומביא סיד וזפת וקונייא וממחה ושופך וזהו יסוד ומביא מלבן ל' על ל' גבהו ה' אמות ומדיא

כשהוא אומר אל ארבעת

שימה מקובצת

יחזקאל מג טז

א] הדרום תיבות מן הצפון נמחק:

פי' הרא"ש

ו ופתוחות לעזרת נשים. העזרה היתה גבוה מעזרת נשים ז' אמות וחצי של ט"ו מעלות: אורך קל"ה אמה. מן הצפון לדרום על רוחב ממזרח למערב וכן עזרת כהנים עד המזבח ואיז ישראל נכנס שם אלא לצורך: **וראשי פספסין.** כלונסאות: מעלה היתה גבוהה אמה. בעזרת כהנים ל): והדוכן נתון . עליה. מקום המיוחד כתיב ביחזקאל י מ״ב י״ב] הגדרת הגינה מתורגם דוכן לואי. גדרת (כל) בנין גדר אבנים ומשוררים: היתה אורך הפ"ז. ממזרח למערב: טל יותב קל"ה. מצפון לדרום: ושלש עשרה שם. [השתחויות] היו בעזרה מקום מיוחד לכל השתחוואה והשתחוואה כנגד י"ג פרצות כדתנו לעיל ואבא יוסי בן חנן פליג ואמר כנגד י"ג שערים תקנו השתחוואות ואצל כל שער ושער היו משתחווין: שער הדלק. שדרך שם היו מביאין עצים למערכה: **שער** הבכורות. הוא שער הקרבן דלעיל: שבו המים הקרבן דלעיל: שבו המים מפכין. (היו) כדאיתא ביומא [דף עז:]: שער הקרבן. זהו שער הקרבן שבצפון דלעיל: שער **הנשים.** שם נכנסות נשים לסמוך על קרבנן לרבי יוסי ולרבי יהודה לעמוד על קרבנן: שער השיר. שם היו מכניסין כלי השיר כי היה סמוך לבית המטבחים כדאמרינן בסוף תמיד שעמדו על בסוף המלו שעמדו על השולחן החלבים ותקעו: שבו יצא יכניה. ויפריד כותל אולם מכותל היכל: קבועות בסקרם האולם. וחולות למטה באולם שאוחזין בהן פרחי כהונה מפסגין ועולין ליהנות בהדר העטרות שעשו חלם וחביריו בימי חגי זכריה ומלאכי בחלונות עליות האולם לנוי וליופי כעין שעושין שרים לטייל ולהתענג וקורין ייטו"ש: ו**חודלה**. כעין דלית טרייל"א: שלש מאות כהנים. לפנותה ולפרק משוי גרגירים ואשכולות שתלוי עליה: הדרן עלך המובח כשהגלוהו נכוכדנצר נכנס להשתחוות ונטל רשות ויצא דרך אותו שער. ובית הניצוץ ובית המוקד

התורה נתנה מחיצה להבדיל בין דמים העליונים: והיםוד. היה מהלך כל אורך הצפון והמערב ונכנס בדרום אמה אחת ובמזרח אמה ושאר כל הדרום והמזרח לא היה לו יסוד כזה ומפרש טעמא בפרק איהוו מקומן [דף נג:] לפי שלא היתה בחלקו של בנימין דכתיב ביה בבקר יאכל עד [בראשית מט] ומתרגמינן באחסנתי יתבני מקדשא והיינו בית שני אבל בבית ראשון שהיה מזבח קטן מן הדרום

ר׳ אמות היה כל המזבח לצד הדרום בחלקו של בנימין והיה היסוד מהלך על פני דרום אבל רוח מזרחית לא נשתנה כשהיה בחלקו של יהודה אף בבית ראשון והא דממעטי׳ קרן דרומית הורות היא בשנה וכשרות הדיה היינו בבית שני א"ג אף בבית ראשון לא חשיב קרן דרומת. מזרחית משום שלא היה לו יסוד היינו בבית שני א"ג אף בבית ראשון לא חשיב קרן דרומת מזרחית קרן של יסוד כיון שלא היה לו יסוד אף במזרח כמו לשאר קרנות ומה שנשתבשו הספרים לגרוס ד׳ אמות מן הצפון נ״ל דמשום קושיא זו שהוקשה להם מה שהיה יסוד בדרום בבית ראשון ולכך שמו התוספת בצפון כדי שלא ישתנה הדרום ולא נתנו אל לבם המשניות המכחישות גרסתן:

שנקראו להם גם אלו השמות: ושני פשפשין היו 11. אע"פ שגם לשער המוקד היה פשפש אותו היה קטן ועומד אצל שער הגדול אבל אלו היו קצת גדולים ורחוקים קצת מן השער וכך היו ממנין י"ג שערים: הדרון עלך הר הב"ת א המזבח היה שלשים ושתים על ל"ב. מדרום לצפון ומערב למזרח אבל מצפון לדרום כל פני הדרום לא היה ארכו אלא ת השובות היה של שם השונים על 7 כ. מה הם לצפון ומערב למודה אבל מצפון לדרום כל פני הדרום לא היה ארכו אלא. ל"א כי לא היה יסוד במזרח ובדרום על המזבח בגובה אמה ?): כנם אמה. א' במערב ובצפון ונשארו למ"ד על למ"ד ומפרש בפרק קדשי קדשים [דף נד.] דמתחילה הביא מלבן של ל"ב על ל"ב בגובה אמה ומילא אותו אבנים וסיד וקוניא תוכנום לבית, קובי קובים (וך נגד) ומוחירות הבית הבית מיל בית בית בתברות היא החור היא החור הבית היה הבית היה יו וממחה ושופך ואח"כ מכיא מלבן של למ"ד על למ"ד בגובה ה" והיינו רתנן עלה ה" וכנס אמה זהו סובב נמצא כ"ח על כ"ח ואח"כ מביא מלבן שהוא כ"ח על כ"ח בגובה ג" אמות ואח"כ מלבן שהוא אמה על אמה ברום אמה ונותנו בכל קרן וקרז היינו דתנז והקרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ו על כ"ו: מקום הילוד רגלי הכהנים. סביב המערכה שאם היתה יקן דו היד דוקונה אהו. מקום למקום לכהן להלך מכיב המערכה להצית אליתא ולהפך בצנורא את האברים שלא נתעכלו: המערכה נוגעת בקרנות לא הידו (מקום) לכהן להלך מכיב המערכה להצית אליתא ולהפך בצנורא את האברים שלא נתעכלו: נמצא ב"ד על ב"ד מקום המערכה. ודריש ליה לקמן מקרא דכתיב ביחזקאל [מ"ג] והאריאל שתים עשרה ארך על שתים

